

SELÇUKLULARIN TÜRKİSTAN'DAKİ TEMSİLCİSİ KAZAKİSTAN VE BU ÜLKENİN HUKUK TARİHİNDEN BİR KESİT: İCRA HUKUKUNDAKİ PROBLEMLER**

Shynarbek Akchabaev Kairbekuli *

Özet

Selçuklu Devleti'nin temelleri, X. yüzyılda Türkistan coğrafyasında atılmıştır. Bugün bu coğrafyanın önemli bir kısmını Kazakistan Türk Cumhuriyeti elinde bulundurmaktadır. Selçukluların atası Selçuk Bey, bugün Kazakistan sınırları içinde kalan topraklarda hüküm sürmüş Oğuz Yabgu Devleti'nde bir süre subaşılık (ordu komutanlığı) vazifesinde bulunmuş, daha sonra güneye İslam ülkesine göç ederek, İslâm'ı kabul etmiştir. Onun soyundan gelenler, Türk tarihinin en büyük devletlerinden biri olan Selçuklu Devleti'ni ortaya çıkarmışlardır.

Kazakistan, bugün Türkistan coğrafyasında Göktürklerin, Selçukluların ve Kazak Hanlıklarının siyasi, sosyal, kültürel, hukukî ve ekonomik birikiminin en önemli mirasçılarında biri konumundadır. Bu siyasi teşekküllerin tesis ettiği hukuk düzeni, uzun süre o coğrafyada varlığını sürdürmüştür. Günümüzde modern hukuk sistemini benimsemiş bulunan Kazakistan'ın hukuk tarihinde, Selçuklu hukuk sisteminin izlerini de görmek mümkündür. Uluslararası ticaretin yaygınlaşması ve yeni hukuki durumların ortaya çıkması hukuk kurallarında da değişimi zorunlu kılmaktadır. Kazakistan İcra hukuku da bu değişim sürecini yaşamakta, beraberinde buna paralel olarak bir takım problemler ortaya çıkmakta, bu sorunların çözümü için yasal mevzuatta bir takım değişikliklerin yapılması zorunlu hale gelmektedir. Kazakistan'da hukuk sisteminde ortaya çıkan bu problemlerin çözümü amacıyla 2010 yılında kabul edilen İcra Kanunu uygulamada bir takım yeni problemleri de beraberinde getirmiştir.

Bu çalışmada Selçuklulardan günümüze Kazakistan hukuk sistemi içinde icra hukukuna ilişkin problemler tespit edilmiş ve konuya dair çözüm önerileri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: 1. Hukuk, 2. İcra Hukuku, 3. Türk Hukuk Tarihi, 4. Türk Cumhuriyetleri

---

* Kazakistan L.N.Gumilyov Eurasian National Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Bilimleri Bölümü

1. Giriş

Selçukluların ata topraklarının bulunduğu Kazak coğrafyası, günümüzde 2 milyon 725 bin kilometrekare genişliğiyle Türk dünyasının bağımsız en geniş cumhuriyeti unvanını elinde bulunduran Kazakistan Devleti tarafından idare olunmaktadır.

Tarihte Kazakistan'ı yurt edinen pek çok Türk topluluğu bulunmaktadır. Bunlardan biri de Oğuzlardı ve bu kalabalık Türk boyu bugünkü Kazak topraklarında kuzeyden güneye göç etmek suretiyle İslam dünyasına tedrici olarak yakınlaşmış ve nihayetinde İslamiyet'i benimsemiştir. İlk Müslüman Türk devletlerinden biri olarak kabul edilen ve Selçuk Bey ile onun torunları Tuğrul ve Çağrı kardeşlerin temellerini Kazakistan sınırları içinde attıkları Büyük Selçuklular, kısa süre içinde dünyanın en büyük imparatorlukları arasındaki yerlerini almıştır. Bu çerçevede Selçuklular, XI-XIII. yüzyıllar arasında tam iki buçuk asır boyunca gerek Türk dünyasında, gerek İslam dünyasında ve gerekse Batı Hıristiyan âleminde belirleyici etkin bir güç olarak varlığını sürdürmüştür. Harezmsahlar, Irak Selçukluları, Suriye Selçukluları, Türkiye Selçukluları, Eyyûbiler, Memlûkler, Atabeylikler, Anadolu Beylikleri gibi hem doğuda hem de batıda karşımıza çıkmış pek çok siyasi teşekkül Selçukluların tarihî ve kültürel mirasçısı konumunda olmuşlardır.

Selçukluların en parlak dönemlerini yaşadıkları XII. yüzyılda bugünkü Kazakistan topraklarının güney kesimleri de Selçuklu egemenliğinde idi veya bu devletin dolaylı yollardan kontrolü altında bulunuyordu. Moğol İstilasası neticesinde Selçukluların tarih sahnesinden çekilmesiyle birlikte bugünkü Kazak toprakları yeni istilalara maruz kaldı ve muhtelif zamanlarda muhtelif isimler taşıyan boylar bu coğrafyada iskân olundular. Moğol İmparatorluğu'nun devamı kabul edilen Altın Orda Devleti, bu boyları tek çatı altında birleştirmeye çalıştı. XV. yüzyıldan itibaren bir süre Timurlu Devleti idaresi altında kalan Kazak coğrafyasında bu devletin de parçalanmasıyla kendilerine Kazak denilen boylar birliği iktidarı devrildi. Bu boy zamanla Batı ve Kuzey Türkistan coğrafyasına da egemen oldu.

XVIII. yüzyıldan itibaren Kazak toplumu, Rus baskısı altında zor ve çetin yıllar yaşadı. Toprakları Rus Çarlığı'nın eline geçti. Buna rağmen Kazak kahramanlarının önderliğinde mücadele yürüten Kazaklar, işgallere karşı büyük bir direniş gösterdiler. Yüzbinlerce Kazak Türk'ü vatanlarını koruma uğruna şehit düştü. Kenasarı, bu kahramanların başında gelmektedir. XX. yüzyılda özerk bir cumhuriyet olarak SSCB.'ne bağlı varlığını sürdüren

Kazakistan, devlet başkanları Nursultan Nazarbayev liderliğinde tam bağımsız bir yapıyla bu yüzyılın sonunda Türk cumhuriyetleri arasındaki yerini almıştır.¹

Asya'nın en hızlı gelişen ve modern görünümüne sahip ülkeleri arasına girmiş bulunan Kazakistan'ın tarihî alt yapısında savaşların, zaferlerin ve yenilgilerin olduğu kadar gelişmiş kültür ve teşkilatın da rolü büyüktür. Kazaklar, tarihleri boyunca Türk devlet sisteminin bir parçası olarak kendi devlet anlayışlarını oluşturmuşlardır. Dolayısıyla Kazakların tarihlerinde askerî teşkilatları, savaş taktikleri, kullandıkları silahlar, kıyafetleri, beslenme alışkanlıkları, destanları, edebiyatları, musikileri, mimari- sanat ve estetik anlayışları, dinî uygulamaları ve halk inançları Türk tarih ve kültürünün dışında ele alınamaz. Yine Kazak hukuk sistemi, yargısı ve adalet anlayışı da eski Türk Hukuk ve Adalet sisteminin bir devamı niteliğindedir.

2. Eski Türklerde Hukuk Sistemi ve Adalet Anlayışına Kısa Bir Bakış

Eski Türk hukuk sistemi, "töre" denilen ve başlangıçta yazıya geçirilmemiş olup sonraki çağlarda yazıya aktarılmış hukuk kurallarından oluşmakta idi. Töre; Kağanın uygulamaları, Kurultay'ın almış olduğu kararlar ile halkın benimseyip yaşadığı örf ve adetlerin yüzyıllar boyu sistemli kurallar bütününe dönüşmesi sayesinde oluşmuştur. Türk devlet yöneticileri, töreye yani geleneğe dayalı olarak kanun koyma faaliyetini icra etmişlerdir. X. yüzyıl sonrasında ise İslâmî hükümlere sıkı bir şekilde bağlı buldukları halde, yine de devlet otoritesi söz konusu olduğunda, örf-âdet esaslarına uygun kanunlar hazırlatmışlar ve bunları tatbik etmişlerdir.

Eski Türklerin "Köni" adı verilen adliye teşkilatları vardı. Bu teşkilat, hükümdarın başkanlığındaki yüksek devlet mahkemesi "Yargı" ile Kağan adına örfi hukuku uygulamakla görevli "Yargan"lar ve bunlara bağlı çalışanlardan oluşmakta idi. Tarih boyu Türkler, tesis ettikleri büyük İmparatorlukların uzun ömürlü olabilmesini sağlamak için kuvvetli bir teşkilat yapısı oluşturmayı, diğer bir ifade ile sağlam hukuki müesseseler vücuda getirmeyi amaç edinmişlerdi. Bu çerçevede "töre"nin yani eski Türk Hukuk Sistemi'nin hükümleri sade, basit ancak muhtelif problemlere çözüm getirebilecek kadar da müştemilata sahipti. Eski Türklerde Kağanın görevleri arasında, öncelikle iyi kanunlar yapması, hemen sonrasında ise bu kanunları adaletle uygulaması ve bu şekilde halkını koruması gelmektedir. Devrin kaynakları

¹ Kazak tarihi hakkında şimdilik bk. Sabri Hizmetli: "Kazak Ulusu ve Kazak Tarihi Üzerine: Dünü ve Bugünü", *İSTEM*, Yıl: 9, Sayı: 17, (2011), s.23-43.; *En Eski Devirden Günümüze Kadar Kazakistan ve Kazaklar*, Haz. A. Kara, Selenge Yayınları, İstanbul, 2007.; Mehmet Saray: *Kazak Türklerinin Tarihi*, İstanbul,1993.

incelendiğinde eski Türk devlet yöneticilerinin ve hatta halkın “bir devletin ancak kanun ile ayakta durabileceğine” inanmakta oldukları görülecektir.²

Çin kaynakları, Hunların yani eski Türklerin ceza kanunları ile ilgili bizlere örnekler sunmaktadır. Bu çerçevede Türklerde idam cezasının uygulanması, hapse atma sistemi, dayakla cezalandırma, savaştan kaçma, hırsızlık, borçların tahsili, isyan, tecavüz, evlenme, boşanma vb. konularla ilgili zamanımıza ulaşmış nakiller bulunmaktadır. Buna göre savaştan kaçanın cezası idam iken, dövme ve yaralama suçlarının cezası yalnız hayvanla ödenen tazminattan ibaretti. Hırsızlıkta ise suçlu, çaldığı eşyanın sayı ve değerinde on katını ödemek zorunda idi. Bir kimsenin gözünü kör eden, kızını veya karısının mallarını o adama vermekle yükümlüydü. Bu noktada cezanın kişiselleştirilmemiş olduğu dikkat çekmektedir. Bu ve bunun gibi nakiller, Türk ceza hukukunun çok eski zamanlardan itibaren olgunluk safhasına ulaştığını göstermektedir. Türklerin zamanla geliştirdiği uluslararası hukuk ilkeleri ile ilgili de yabancı kaynaklarda malumat bulunabilmektedir.³

Göktürk ve Uygurlarda antlaşmalar genellikle sözlü yapıydı. Sözlü “ant”a kesinlikte bağlılık gösterilir ve “bu andı kim bozarsa Tanrı’nın cezasına çarpsın” sözleri ile bu bağlılık ifade edilirdi. Ancak Türkler İslamiyet’e intisap etmeden önce bile zamanla kendilerine ait yazılı kanunlara da sahip olmuşlardır. Nitekim Uygurlara ait yazılı hukuk metinlerinin varlığından haberdarız. Uygurlarda yazıya geçirilmiş her hangi bir antlaşmada tarih, antlaşmayı yapanların isimleri, sözleşmenin amacı ve konusu, taraflardan biri sözleşmeye uymadığı takdirde ne yapılacağı yazılıydı. Uygurlar, karz (ödünç), borç, satış, kira ve hizmet sözleşmesi vb. akit çeşitlerini uygulamışlardır. Borç alıp verme belgelerinde, zamanında ödenmeyen ya da borç alan kişinin ortadan kaybolması (veya ölmesi) halinde, borç veren kişinin zor durumda kalmaması için, alınan malın nasıl ve kimler tarafından ödeneceği bildirilmiştir. Örf hukukuna göre zamanında ödenmeyen borçlar için normal faizden farklı bir faiz ödeme yükümlülüğü getirilmiştir. Uygur hukukunda gayrimenkuller ve bazı şartlarda insanlar rehin akdine konu teşkil etmiştir. Mesela birine rehin verilen bir çocuk, borç ödeninceye kadar alacaklıya hizmet etmekle yükümlü idi. Buna karşılık alacaklı da çocuğun

---

² Fuad Köprülü, “Ortazaman Türk Hukuki Müesseseleri. İslam Amme Hukukundan Ayrı Bir Türk Amme Hukuku Yok Mudur?”, *II. Türk Tarih Kongresi*, İstanbul, 1943, s.393.; Esra Yakut: “Eski Türklerde Hukuk”, *Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 3, Eskişehir, 2002, s.401-426.

³ Köprülü: a.g.m.

bütün masraflarını karşılamayı kabul ederdi.⁴ Türklerde ister sözlü ant şeklinde olsun ister yazılı metinlere dayansın, verilen bir sözün yerine getirilmesi “töre” hükümlerinin en başta gelen kuralı idi. Bu nedenle bir borcun ödenmemesi durumunda devlet, kanunları tatbik ederek icra yoluyla mağdurun hakkını karşı taraftan tahsis ederdi. Göktürklerin devamı olan Oğuz topluluklarında, Selçuklularda, Türkistan hanlıklarında ve dolayısıyla Kazak toplumunda da bu hukuki hassasiyet devam ettirilmiştir.

3. Kazakistan Hukuk Sistemi Üzerine Kısa Bir Değerlendirme

Kazakistan hukuk sisteminin temellerini eski Kazak hanlıkları dönemindeki adalet mekanizmasında aramak gerekir. Bu konu üzerine çalışmalar yapan A. Kara'nın tespitleri bu bağlamda önem arz etmektedir. Kara'ya göre⁵ “Kazaklar, konar göçer Bozkır Türk Kültürünün son temsilcileri olarak bir çok eski Türk geleneğini günümüze taşımışlardır. Bunlardan birisi *Beyler Mahkemesi*'dir. Kabile esasına dayalı konar göçer eski Türk toplumunda beyler sadece hakim yani bilge değil, aynı zamanda siyasi iradenin de temsilcisidir. Devleti boy ve bodunlar meydana getirirdi. Bodun ise boylar birliğidir. Her boyun bir beyi vardır. İşte *Beyler Mahkemesi*'nde bahse konu olan, bu boy beyidir. Kazak beylerinin yargılaması veya beyler mahkemesinin işlevi bugünkü modern mahkemelerden biraz farklıdır. Öncelikle beylerin vereceği hükümler, hem davacıyı ve hem de davalıyı ikna edici hususiyete sahiptir. Ayrıca, beyler hiçbir zaman ölüm ve hapis cezası vermemiştir. Genelde işlenen suçlara *kun* denilen tazminat ödenmesi şeklinde cezalar verilmiştir. Beyler mahkemesi suni kurallara tabi değil, insanın doğasına uygun kurallar içermektedir. Esasen *Beyler Mahkemesi*'nin temelinde, davalıların kendi aralarında anlaşarak problemlerin çözümlenmesine yardımcı olmak yatmaktadır. Burada davalılar arasında hakem rolünü *bey* oynar. Bu yüzden bey çok güvenilir, bilgili yani bilge kişi ve hükümlerinde kılı kırk yaran adalet bilincine sahip olmalıdır. Beylerin insanlar arasında ayrım yapmaksızın adaletle davranması konusunda, *Tuvra biyde tuvğan jok, tuvğandı biyde iyman jok*, yani *Doğru beyde akraba yok, akrabalı beyde iman yok* şeklinde bir deyiş vardır. Eskiden Kazakların bütün davaları, anlaşmazlıkları kendi aralarından yetişmiş; hayatı, gelenekleri ve kişilerin huylarını iyi bilen beyler tarafından çözümlenirdi ve beyler hükümlerinde hata yapmazlardı. Beyler kendilerine yüklenen kutsal vazifenin bilincindeydiler. İşte böylesine adaletli beylere sahip kabileler çok sağlam bir sosyal düzene sahip olmuştur. Bu yüzden boyun bağlı olduğu devlet

⁴ Yakut: “Eski Türklerde Hukuk”, s.401-426.; Ahmet Caferoğlu, “Uygurlarda Hukuk ve Maliye İstilahları”, *Türkiyat Mecmuası*, C.IV, İstanbul, 1934, s.9-10.

⁵ <http://abdulvahap kara.com/sempozyum-tanitimi/148-kazak-bey-mahkemesi.html> (Erişim: 21.07.2014).

yıkılsa bile, boy veya kabile düzeni ayakta kalabilmektedir. Zaten boy kendi içinde küçük bir devlettir. Yargısı, icrası ve hatta yasaması içindedir. Eski Türk siyasi teşkilatında kendi başına ayrı bir teşkilat olan boylar da birleşerek ili yani devleti meydana getiriyorlardı. Adaletin mülkün temeli olduğuna inanan Türkler, toplumlarında adaleti sağlamaya özen göstermişlerdir. Bu yüzden Türk hukuk sistemi insanın doğasına, haysiyetine ve yaşayış tarzına uyumlu bir sistemdir. Bu, Türklerin yüzyıllar süren tecrübelerinin bir ürünüdür.”

Tarihte Kazakların büyük önderlerinden biri olan Esim Han (1598-1628), Kazakların barış içinde yaşamalarını sağlamış; “Kasım Hannın Kaska Jolu” (Kasım Han’ın Seçkin Yolu/ Kasım Han’ın Yasaları) adlı önceki Kazak yasalarını güncellemek suretiyle, “Esim Han’ın Eski Yolu” diye adlandırılan, Kazakların yeni bir anayasasını düzenlemiştir. Tavke Han (1680-1718) zamanında ise “Han Meclisi”, “Beyler Heyeti” tesis edilmiş; bu dönemde Kazakların anayasaları tekrar yenilenip İslami, şer’î hükümler kullanılarak “Yedi Yargı” veya “Yedi Hakikat” (Tavke Han Kanunu) diye adlandırılan Kazakların son klasik anayasası ortaya çıkmıştır. Kazak toplumunun siyasi ve sosyal tarihi içinde önemli bir yere sahip olan Yedi Yargı, XVIII-XIX. yüzyıllar boyunca Kazak toplumunun genel siyasi münasebetlerini hukuki bakımdan düzenlemiştir.⁶ İşte bütün bu eski Kazak toplumunun sağlam hukuki birikimleri, modern Kazakistan’ın kurulması aşamasında da önemli bir dayanak oluşturmuştur. Ancak bunun gözle görülmesi mümkün değildir. Bunu sadece Kazakistan hukuk sisteminin ruhunu iyi okuyanlar görebilir. Nasıl ki eski Kazak hanlıklarının siyasi, sosyal, adli dayanaklarını Göktürkler, Selçuklular, Altın Orda ve Timurluların birikimlerinde arıyorsak, bugünkü Kazakistan’ın hukuki alt yapısını araştırırken eski Kazak geleneklerinin/yasalarının izlerini sürmemiz icap eder. Kazakistan hukuk sistemi içinde icra hukuku üzerine çalışma yaparken bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.

4. Kazakistan’da Mahkeme Kararlarının İcrasında karşılaşılan Mevcut Güncel Problemler

Son yıllarda Kazakistan’da mahkeme kararlarının icrası konusuna çok önem verilmektedir. İcra kanunlarının yenilenmesi, icra çalışanlarının maddi yönden ve teknik açıdan geliştirilmesi konusunda yapılan düzenlemeler mahkeme kararlarının icrasını kolaylaştırmıştır. Fakat yapılan tüm bu düzenlemelere rağmen ideal anlamda icra sürecinin tam olarak işlediği söylenemez. Mahkeme kararlarının tenfiz edilememesi ise hukuk düzenine

---

⁶ Tavke Han ve Yedi Yargı için bk. Orhan Doğan: “Tavke Han Dönemi (1680-1718) Kazak Hanlığı ve Tavke Han Yasaları (Jeti Jargı)”, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Kırgız-Türk Manas Üniversitesi Yayınları, Bişkek, 2002, s.59-81.

olan güveni sarsmaktadır. Mahkeme kararlarının icrasında ortaya çıkan problemleri şu şekilde sıralamak mümkündür.

1-Borçlular mahkeme kararlarının infazı esnasında görevlilere karşı tehditkâr söylemler içinde bulunarak, haczedilebilecek eşyaları kaçıarak icra memurlarının görevini yapmalarına engel olmakta, görevlilere karşı fiziki güç kullanmaktadırlar.

2-Mahkeme kararlarını icrada görevli personelin becerilerini gereken seviyede geliştirmede ve icra memurluğu mesleğini teşvikte sorunlar yaşanmaktadır. Personelin gerekli yetkinliğe erişmemiş olması ve görevli personelin sürekli değişimi, icra sisteminin işleyişini olumsuz yönde etkilemektedir. İcra sürecinde görevli personelin Kazakistan İcra Kanununa göre hukuk mezunu olması gerektiğinden dolayı süreçte görev alan personel daha iyi şartlarda bir iş bulduğunda hemen iş değiştirmeye tevessül etmektedir. Belli bir olgunluğa eren personel ise daha iyi bir iş bulduğunda veya daha çalışabileceği daha rahat bir mahkeme kalemi bulduğunda hemen başka bir iş yerine geçmektedir.

3-Yeni kabul edilen «İcra Kanunu» hükümlerine göre borçludan tahsil edilen paralardan herhangi bir kesinti yapılmaksızın bu paralar doğrudan hazine bütçesine aktarılmaktadır. Ancak, bu kanun kabul edilmeden önce tahsilatı gerçekleştiren icra memurunun, tahsil edilen paranın %5 olan miktarını ödül olarak alma hakkı vardı ki bu suretle mahkeme kararının acil ve tam olarak yerine getirilmesinde daha istekli çalıştıkları görülmekteydi..

4. Yukarıda belirtilenler dışında «İcra Kanunu» ile diğer yasal mevzuat arasındaki uyumsuzluk da özellikle kanunun bazı maddelerinin pratikte yerine getirilememesi durumu icra sürecine olumsuz olarak etki etmektedir. İcra memurlarının işlemlerini engellemeye çalışan borçlulara karşı kolluk ve adli makamlara başvurulması imkânı varsa da uygulamada bu yöntemlere başvurulması durumunda da sonuç alınamamaktadır. Bankacılık mevzuatına dair uyumsuzluklar da mevcuttur. Borçlunun banka hesabında bulunan parasına haciz veya tedbir konabilmesi için savcılık makamından izin almak gerekmektedir. Bankalara yazılan yazılara verilen cevaplar bazen bir yılı aşkın sürede icra müdürlüklerine ulaşmaktadır.

5. İcra Kanunu'nun uygulanmasında ve etkili sonuca ulaşabilmeye sağlayabilecek belki de en önemli unsur borçlunun malvarlığının tespitine yarayacak gerek tapu dairelerinde gerekse bankalarda ve bankalar arası bilgi alışverişini sağlayabilecek veri tabanı ve otomasyon eksikliği icra sürecini uzatmakta ve borçludan ödemesi gereken tahsilatı yapmaya

engel teşkil etmektedir. Borçlunun başka şehirlerde kendine ait bir gayrimenkulü varsa bu durum da tespit edilebilmekten uzaktır.

6. Mahkeme masraflarının daha alacak tahsil edilmeden önce icra sürecinin başında peşin olarak tahsil edilmesi de kişilerin kamu makamlarına başvurmada isteksizliğine yol açmaktadır. Resmi makamların çoğu (adli inceleme merkezleri, emlak merkezleri) vergi vb masraflar henüz tahsil edilmeksizin kendilerinden herhangi bir resmi talepte bulunulması halinde bu isteğe olumsuz cevap vermektedirler.

Kazakistan Cumhuriyetinde İcra Hukukunda yer alan ve yukarıda sıraladığımız güncel problemlerin çözümü için neler yapılabilir?

1. Kazakistan'da Türkiye'den farklı olarak mahkeme kararlarının icrası sadece icra daireleri tarafından değil aynı zamanda Kazakistan Cumhuriyeti makamlarının yapmış olduğu sınavları başarı ile tamamlayan ve hukuk fakültesi mezunu olan özel icra memurları tarafından yürütülmektedir. Dünyadaki diğer devletlerin çoğunda mahkeme kararlarının infazı yine adliye binaları içinde yer tahsis edilerek oluşturulan ve adli makamların hiyerarşisi altında yer alan ve kalem teşkilatının olduğu⁷ icra daireleri tarafından yapılmaktadır. Bu anlamda özel icra dairelerine izin vermesi bakımından Kazakistan Cumhuriyeti tarafından oluşumuna izin verilen özel icra daireleri icra hukukunda yeni bir yol açmıştır. Gerçi icra dairelerinin yapmış olduğu faaliyetin idari bir faaliyet mi yoksa kazai bir faaliyet mi olduğu konusunda yönelik tartışmalar vardır.⁸ İşte bu icra sürecinde yer alan bir nevi özel icra memurlarının statüsü değiştirilerek, onlara icra memurlarının bazı yetkilerini vermek ve yapmış oldukları hizmetin kamu hizmeti olmasına binaen işlerine olan ilgisizliğin giderilerek motivasyonlarının sağlanması gerekmektedir.

2. Mevzuata yapılacak değişikliklerle mahkeme kararlarını icra etmekten kaçınan kimselere sıkı yaptırımlar uygulanmasının önü açılmalıdır.

3. İcra Kanununda yapılacak değişikliklerle sair mevzuata ters düşen hükümlerin yürürlükten kaldırılması gerekmektedir.

5. Sonuç ve Değerlendirme

⁷ Baki Kuru vd.: Medeni Usul Hukuku, Ankara 1994, s.89

⁸ Saim Üstündağ, İcra Hukukunun Esasları, İstanbul 1995, s.12

Bağımsızlığına yeni kavuşan köklü Türk milletinin Orta Asyadaki en önemli temsilcilerinden Kazakistan Cumhuriyeti dünyadaki gelişmiş devletlerle arasındaki mesafeyi kapatmak için ülkede her alanda modernleşme yönünde atılımlar yapılmaktadır. Hukuk kurallarının işleyişi ve bağımsız yargı tarafından verilen mahkeme kararlarının uygulanması modernleşmenin en önemli ölçütleri arasında yer almaktadır. Aksi takdirde mahkeme kararlarının yerine getirilmemesi, mahkemeler ve devlet otoritesi üzerinde olumsuz etkiye yol açacaktır. Kazakistan Cumhuriyeti mahkeme kararlarının uygulanmasını hızlandırmak amacıyla İcra kanunlarında bazı değişiklikler yapmıştır. Ancak iyi niyetli bir girişim olarak kabul edilebilecek bu neviden yasal düzenlemelerin arzu edilen sonucu gerçekleştirebilmesi için yeni düzenlemelere aykırı olan sair yasal düzenlemelerde de değişiklik yapılması gerekmekte ve yapılan değişikliklerin uygulanabilme kabiliyeti taşıması gerekmektedir.

Kaynakça

Caferoğlu, Ahmet: “Uygurlarda Hukuk ve Maliye İstihlaları”, *Türkiyat Mecmuası*, C.IV, İstanbul, 1934.

Doğan, Orhan: “Tavke Han Dönemi (1680-1718) Kazak Hanlığı ve Tavke Han Yasaları (Jeti Jargı)”, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Kırgız-Türk Manas Üniversitesi Yayınları, Bişkek, 2002, s.59-81.

En Eski Devirden Günümüze Kadar Kazakistan ve Kazaklar, Haz. A. Kara, Selenge Yayınları, İstanbul, 2007.

Hizmetli, Sabri: “Kazak Ulusu ve Kazak Tarihi Üzerine: Dünü ve Bugünü”, *İSTEM*, Yıl: 9, Sayı: 17, (2011), s.23-43.

K. Mami "Court of dances - world value, article"

Köprülü, Fuad: “Orta zaman Türk Hukuki Müesseseleri. İslam Amme Hukukundan Ayrı Bir Türk Amme Hukuku Yok Mudur?”, *II. Türk Tarih Kongresi*, İstanbul, 1943.

Kuru Baki –Ramazan Aslan-Ejder Yılmaz.: *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara 1994, s.89

Saray, Mehmet: *Kazak Türklerinin Tarihi*, İstanbul, 1993.

Severin Yu. judicial reform: problems of organizational support of justice 1991

Turgarayev B. Performer problems of теорялық right for a production: докт it is Almaty.

Üstündağ, Saim: İcra Hukukunun Esasları, Alfa Basım Yayım Dağıtım İstanbul 1995, s.12

Yakut, Esra: “Eski Türklerde Hukuk”, *Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 3, Eskişehir, 2002, s.401-426.

<http://abduvahapkara.com/sempozyum-tanitimleri/148-kazak-bey-mahkemesi.html> (Erişim: 21.07.2014).

www.zakon.kz/our/news/news.aspid=38963 (Erişim: 21.07.2014).